

Tlačová správa:

Autori: Stanislav Filko, Milan Adamčiak, Rudolf Sikora

Názov: Filko.Adamčiak.Sikora: Utópie.

Prace na papieri a grafiky od popredných predstaviteľov konceptuálneho umenia na Slovensku

Kurátor: prof. Michal Murin, ArtD.

Vernisáž: 29. 04. 2023 (sobota) o 19.00 hod.

Miesto: Koniareň - priestor pre súčasné umenie, M. R. Štefánika 257/65, Trebišov

Trvanie: 30. 04. – 27. 05. 2023

Organizátor: Kontext, o. z. & galéria Koniareň

z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.

Pre súčasné slovenské výtvarné umenie sú mená ako Stanislav Filko, Rudolf Sikora a Milan Adamčiak považované za hviezdne. Nastupovali na výtvarnú scénu v šesťdesiatych rokoch ako mladí progresívni autori, ktorí zotrvali vo svojej tvorbe, a aj napriek obdobiu, ktoré im nežičilo (normalizačné roky 1970 – 1989), vytrvalo pôsobili na scéne a popri ďalších sa stali piliermi slovenského výtvarného umenia. Na tomto mieste poprosím divákov a čitateľov tohto textu, aby si vo svojom mobile pozreli prehľadne spracované ich životopisy, reprodukcie, zoznamy výstav, zastúpenie v zbierkach doma a v zahraničí. Tvorba na výstave prezentovanej trojice autorov bola súbežná, niekedy aj spolupracovali, prevažne však koexistovali v paralelných individuálnych históriách. Každého trochu inak poznačila doba, každý zaujal iný postoj k spoločenským a umeleckým podmienkam. Filko prežil osemdesiate roky v USA a jeho návrat bol poznamenaný pocitom nedostatočného uznania. Sikora je braný ako reprezentant neoficiálnej scény v Československu, na výstave ktorého sa v novembri 1989 zrodila myšlienka založiť Verejnú protinásilni. Adamčiak, veľmi aktívny v šesťdesiatych rokoch, po umeleckej odmlke počas éry normalizácie sa vracia na scénu v roku 1988 dokumentárnym filmom o jeho tvorbe a následne účasťou na Festivale experimentálneho umenia v Nových zámokoch a na výstave Suterén, prvej výstave na Slovensku, ktorá sa venovala objektu a inštalácii vo výtvarnom umení.

Tieto tri osobnosti sa na výstave v Trebišove už raz stretli, bolo to v roku 2016. Ich diela vtedy doplnili aj Július Koller a Alex Mlynárčik a boli vystavené a inštalované na troch rôznych miestach v Trebišove. Priestorom pre výstavu bola „Prenosná galéria súčasného umenia“ autora Michala Murina, ktorý na troch rôznych miestach, každý deň inde (námestie, park a sídlisko), postavil svoj veľkorozmerný kempingový stan s prístreškom, a tak umožnil občanom Trebišova zoznámiť sa s päťcou reprezentantov slovenskej konceptuálnej scény, ktorých diela boli výstavne vtiahnuté do inštalácie ďalšieho autora.

Aktuálny výstavný projekt prezentuje dnes už ikonických autorov dielami, ktoré realizovali počas svojej mladosti. Výstava tak dáva vychutnať divákovi uvažovanie mladých autorov pred štyridsiatich až päťdesiatich rokov. Všetci autori pracujú s asociáciami, podľa čoho majú mnohé diela aj taký názov (Filko a Sikora). Adamčiakova asociatívnosť je kódovaná v grafických partitúrach, ktoré sú určené k voľnej až ľubovoľnej interpretácii. Potenciálne performatívne partitúry vyzývajú na uvedenie a tým, že exaktne nedefinujú výsledný tvar, u diváka prebiehajú asociácie na videné dielo a ten si sám vytvára koncept prevedenia partitúry, skôr v predstave. Divák si asociuje interpretačnú situáciu a znalý kontextu potom dokáže fragmentárne, podľa korigovanej náhody, čítať partitúru, a tak preukázať jednu z jej možných interpretácií.

Sikora sa venuje krajine, Zemi, civilizácii, ekológii a apelom nad plazivo sa blížiacim koncom zániku ľudstva a planéty reaguje na alarmujúci stav. Jeho diela sú súčasťou svetového trendu konca šesťdesiatych rokov, ktorý vyvrcholil vznikom Greenpeace (1971) a aktivitami mnohých ochranárskych hnutí. Táto stále prítomná téma je aktuálna aj dnes a vytvára mediálny tlak cez sociálne médiá na globálne politické riešenia a sumity. Po päťdesiatich rokoch je Sikorova tvorba dôkazom, že téma ochrany Zeme, apely na ľudstvo a politikov tu boli už dávno, ale v nemedializovanej a nemainstreamovanej, ale o to kritickejšej podobe. Objavovanie sa takýchto tém na instagramových účtoch je pózou a povinnou jazdou mienkotvorných ikon a celebrit.

Sikora odchádza „Z mesta von“, do prírody, zažiť posledné okamihy pravého života bez civilizačného útoku. Filko vytvára svojimi dielami z cyklu Asociácie múzeum pokroku, časovú schránku doby, do ktorej kóduje aj nadšenie a fascináciu, aj hyperbolizuje všadeprítomnosť tohto odkazu ako akýsi modernistický nátlak na jedinca, ktorý je ešte stále predsa len spojený s rodnou hrudou, dedovizňou a otčinou v prvej mestskej generácii.

Asociácie Filka reagujú na prebiehajúci technický pokrok ľudstva v podobe vesmírnych letov, uvedomovania si ďalšej dimenzie existencie človeka mimo Zeme. Prvé kroky ľudstva sú konfrontované s ľudským rozmerom s odkazom na rodisko. Uchvátenie možnosťami dobývania vesmíru, ako bolo na rozhraní šesťdesiatych a sedemdesiatych rokov, oboch umelcov priviedlo k podobným úvahám. Práve na tejto výstave tieto dve podoby asociácií dopĺňajú nadčasové hudobné asociácie Adamčiaka. Pre svoju voľnosť dovoľujú v každom desaťročí iný auditívny výstup (aj keď len myslený). Kódy k auditivite si divák dekóduje sám, dielo je otvorené akejkolvek interpretácii.

V Galérii Koniareň prezentujeme dnes už renomovaných a svetovo akceptovaných autorov. Avšak diela, ktoré prezentujeme, vznikli v čase ich mladosti, Rudolf Sikora tvoril tieto diela v veku do 25 rokov, Stano Filko do 35 rokov a výber diel Milana Adamčiaka, aj keď je prevažne z obdobia pred jeho 40, predsa len grafickým partitúram sa venoval od svojich 20 rokov života.

Je dôležité, aby aktívna galéria v regióne, akou Galéria Koniareň v Trebišove nesporne je, aby taká galéria prezentovala okrem nastupujúcej súčasnej generácie aj autorov, ktorí ako mladí tvorili ducha doby a vtedajšiu umeleckú scénu. Je dôležité sprítomňovať ich diela na výstavách aj v súčasnosti, pretože definujú naše umelecké prostredie a kontextualizujú ho.

Individualizácia vesmírneho výskumu v podobe Space X, vesmírom letiace auto TESLA, nový Webbov teleskop, nástup komerčných letov solventných sociálnych skupín a lokálnych šťastlivcov sa blíži k tej predstave, ktorá vznikala v myšlienkach ľudí pred 50 rokmi. Dnes sa stáva realitou, a preto je potrebné instagramovú realitu konfrontovať s umeleckými predstavami spred 50 rokov, ktoré sú vystavené v lokálnej galérii. Tento kontrast relativizuje u diváka intelektuálne a vizuálne čítanie informácií.

Pozývam divákov čítať texty na dielach, pozerať dobové vizuálne materiály. Nech sa divák pokúsi predstaviť si ich ako facebookové a instagramové statusy, do ktorých bude hrať hudba, akú si na základe znakov v Adamčiakových partitúrach sám vymyslí. Nemusí si sťahovať žiadnu aplikáciu.

Ako sprostredkovať umenie šesťdesiatych rokov dnešnej generácii?